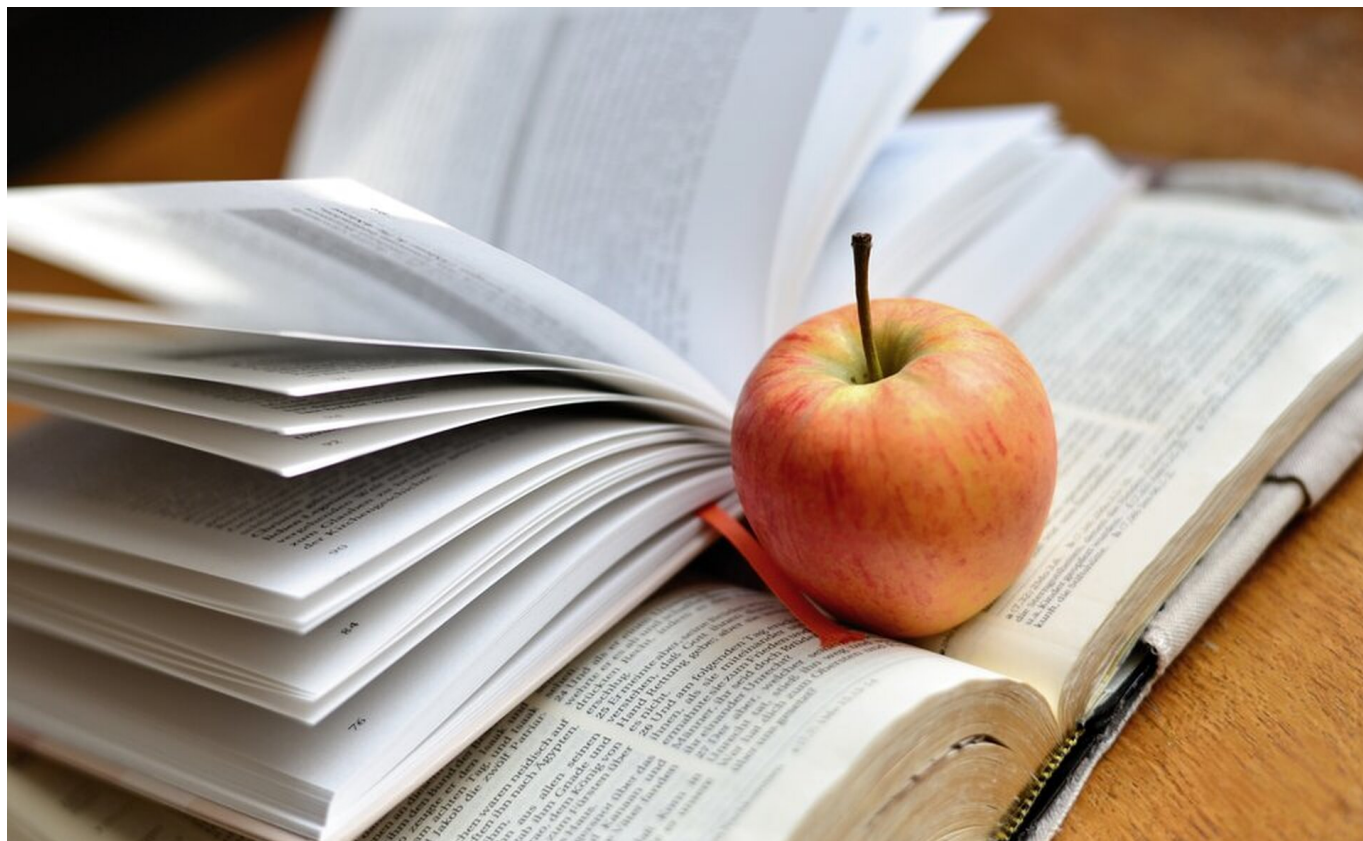

Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I

- [Wprowadzenie](#)
- [Pojęcia, wydarzenia, postacie](#)
- [Materiały źródłowe](#)
- [Wypracowanie](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Ammianus Marcellinus, *Dzieje rzymskie*, t. II, tłum. I. Lewandowski, Warszawa 2002, s. 27–29.
- Źródło: Prokopiusz z Cezarei, *Historia wojen*, t. II, tłum. D. Brodka, Kraków 2015, s. 9–12.

Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I

Niniejszy materiał pozwoli ci przygotować się do napisania wypracowania na temat polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I na podstawie czterech źródeł historycznych. W pierwszej części materiału przypominamy najważniejsze pojęcia, wydarzenia i postaci, w drugiej prezentujemy źródła, by w ostatniej poprowadzić cię krok po kroku do gotowego wypracowania.

Twoje cele

- Nauczysz się dokonywania selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych ze źródeł historycznych.
- Stworzysz spójną narrację historyczną dotyczącą polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym.
- Rozwiniesz umiejętność budowania argumentacji, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.

Pojęcia, wydarzenia, postacie

Oto najważniejsze informacje – opisy wydarzeń, daty i postaci – które pozwolą napisać wypracowanie dotyczące oceny polityki wewnętrznej i zewnętrznej Justyniana I.

Pojęcia

Corpus Iuris Civilis

(łac. Zbiór Prawa Cywilnego) – określenie całości wielkiej kompilacji prawa rzymskiego podjętej przez cesarza Justyniana I. Znany też jako kodeks Justyniana.

Hagia Sophia, Aja Sofia

muzeum w Stambule (dawny Konstantynopol). W przeszłości świątynia chrześcijańska, następnie meczet. Budynek uważany za najwspanialszy obiekt architektury i budownictwa całego pierwszego tysiąclecia naszej ery. Będąc świątynią chrześcijańską, nosił nazwę Kościoła Mądrości Bożej (zwany czasem również Wielkim Kościołem). Była to najwyższa rangą świątynia w Cesarstwie Bizantyjskim, katedra patriarcha oraz miejsce modłów i koronacji cesarzy. W ciągu wieków niedościgniony wzór świątyni doskonałej i niemal symbol Kościoła bizantyjskiego. Została ufundowana przez Justyniana I Wielkiego, w obecnym kształcie powstała w okresie od 532 do 537 roku.

powstanie Nika

konstantynopolitańskie powstanie ludowe, które trwało od 13 do 18 stycznia 532 roku. Było ono reakcją na brak zgody cesarza Justyniana I na zmniejszenie podatków, ukrócenie nadużyć i usunięcie skorumpowanych urzędników. Zostało zakończone masakrą ok. 30 tys. powstańców w hipodromie.

Hipodrom Konstantynopolitański

nieistniejący bizantyjski tor wyścigowy dla koni i rydwanów, obecnie plac w Stambule.

stronnictwa cyrkowe

stronnictwa bizantyjskie zajmujące się organizacją wyścigów w cyrkach. Najważniejszą rolę odgrywały, rywalizujące ze sobą, Niebiescy i Zieloni.

Wydarzenia

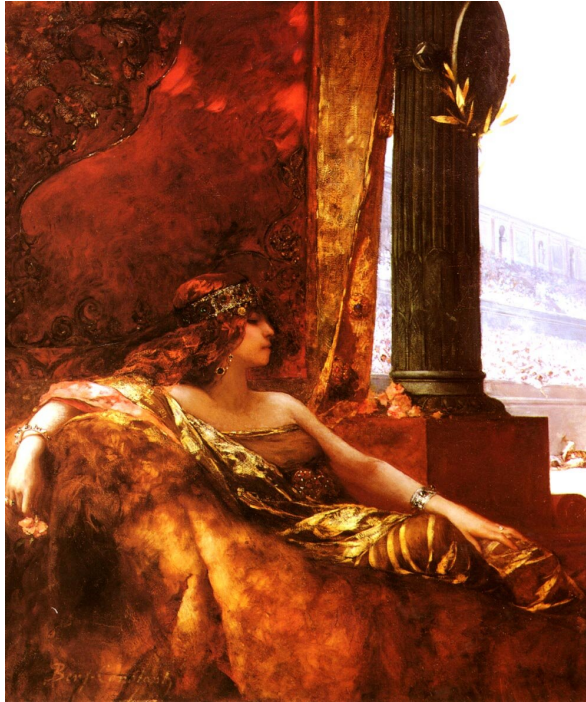
Postacie

CC BY-SA 3.0, fot. Pudelek (Marcin Szala), Wikimedia Commons

Justynian I Wielki (483-565 r.) - cesarz bizantyjski od 527, święty Kościoła prawosławnego.

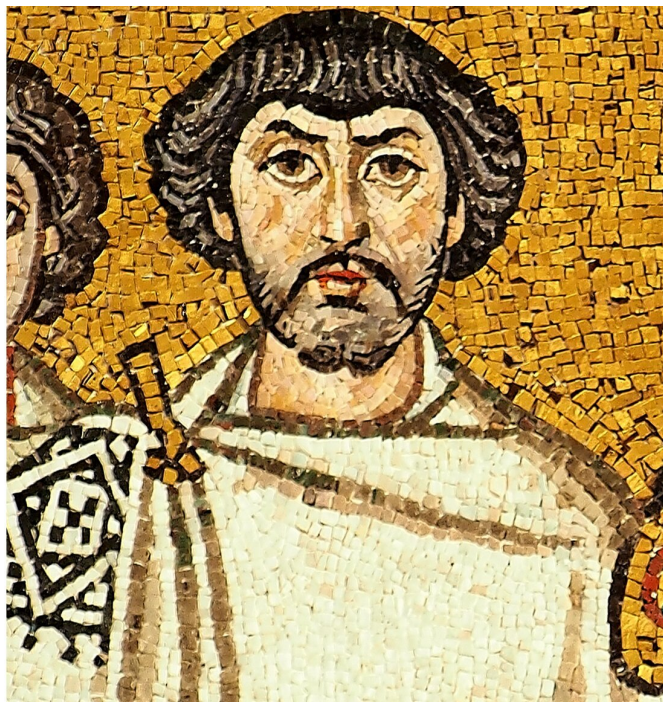
2

obraz Jeana-Josepha Benjamina-Constanta; domena publiczna, Wikimedia Commons

Teodora (ok. 500-548 r.) - żona cesarza bizantyjskiego Justyniana I Wielkiego.

3

CC BY-SA 4.0, fot. Petar Milošević, Wikimedia Commons

Belizariusz (ok. 505-565 r.) - wódz bizantyjski, który prowadził zwycięskie kampanie wojenne

w czasach panowania Justyniana I Wielkiego.

4

Jan z Kapadocji (V/VI w.) - bizantyjski polityk, minister cesarza Justyniana I Wielkiego, konsul w 538.

domena publiczna, Wikimedia Commons

Trybonian - prawnik rzymski, minister dworu i sprawiedliwości na dworze cesarza Justyniana Wielkiego.

5

Materiały źródłowe

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższymi materiałami źródłowymi. Stwórz notatkę, w której umieścisz najważniejsze informacje dotyczące tematu zajęć („Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I”).

Notatka

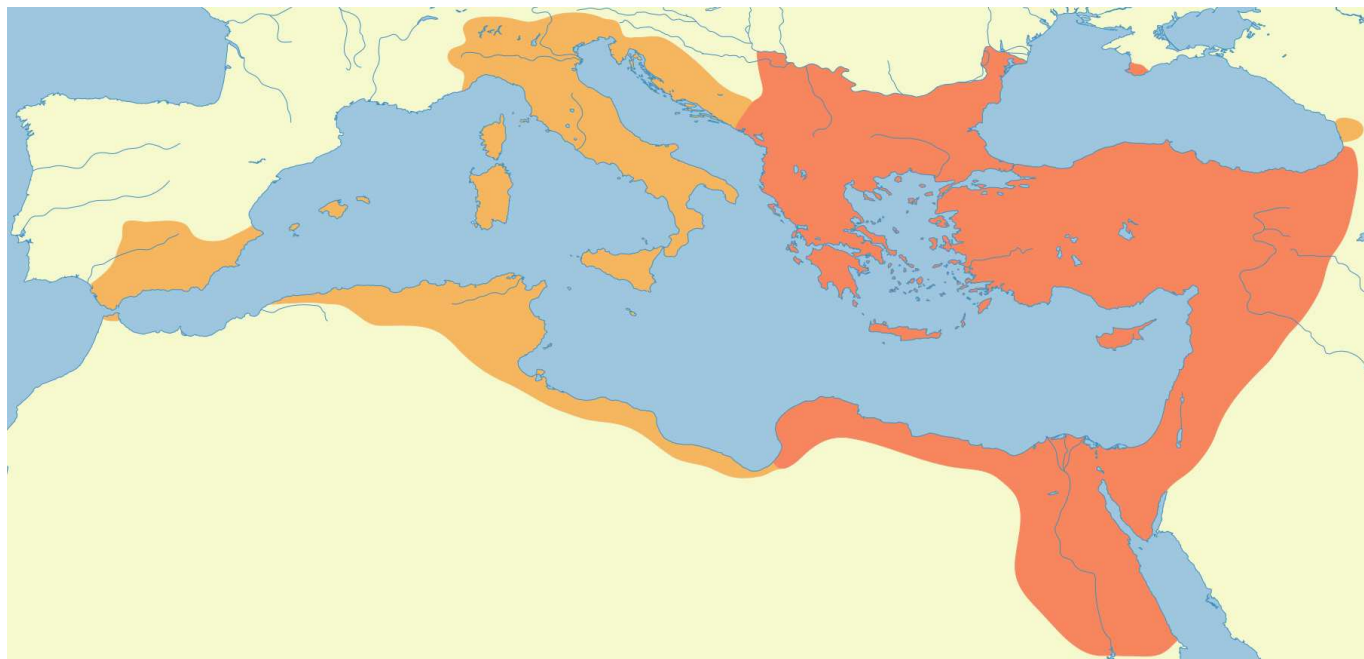
Polecenie 2

Uzupełnij swoje wnioski o istotne twoim zdaniem propozycje koleżanek i kolegów i poszereguj je od najistotniejszych do najmniej ważnych.

Twoja odpowiedź

Materiały źródłowe

Źródło A. Ekspansja Bizancjum za panowania Justyniana I (527-565 r.)

Kolor pomarańczowy: Cesarstwo Bizantyjskie w momencie wstąpienia na tron Justyniana I (527 r.). Kolor żółty: Nabytki terytorialne za panowania Justyniana I (do 565 r.)

Źródło: Neuceu, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.5.

Źródło B: Jan Malalas, *Kronika powszechna*

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P6WsYl9F>

W tym roku (532) [...] znalazł się w Bizancjum pretekst do wzniesienia buntu [...] kiedy prefektem miasta był Eudajmon i kiedy trzymał w areszcie mściwody z obu frakcji* [...] kilku z nich zostało powieszonych. Ale dwóch [...] jeden błękitny, drugi zielony, urwało się ze stryczka. [...] Kiedy mnisi z pobliskiego [klasztoru] św. Konona usłyszeli o tym, przybyli i znaleźli tych dwóch [...] jeszcze żywych. [...] i wysłali do św. Wawrzyńca do sanktuarium. Kiedy prefekt miasta dowiedział się o tym, wysłał siły wojskowe i postawił tam nad nimi strażę.

Trzy dni później odbyły się wyścigi rydwanów. [...] W czasie, gdy trwały zawody, 13 stycznia obydwie faksje zaczęły wzywać cesarza do okazania miłosierdzia. Nie przestawali skandować aż do dwudziestej drugiej gonitwy, ale nie otrzymali żadnej odpowiedzi. I wtedy [...] jeden przez drugiego zaczęli skandować: „Niech żyją miłościwi Niebiescy i Zieloni!”. Po wyścigach tłumy ruszyły żeby w jedności, przekazując sobie hasło, którym było słowo „Zwyciężaj” (Nika), żeby nie przeniknęli do nich żołnierze. I tak szli dalej. Pod wieczór poszli do miejskiej prefektury praetorium domagając się wiadomości o uciekinierach ze św. Wawrzyńca. Nie otrzymawszy odpowiedzi, podpalili praetorium, [...] bramę pałacu, [...] Wielki Kościół [Haga Sofia] i publiczną kolumnadę [...] O świcie cesarz kazał kontynuować wyścigi, a kiedy wywieszono zwyczajową flagę, podpalili piętra hipodromu [...]

Mundus, Konstantynolus i Bazylydes weszli z wojskiem na rozkaz cesarza, chcąc uspokoić wzburzony tłum, który teraz skandował przeciwko Janowi o przydomku Kapadocki**, kwestorowi Trybonianowi*** i Eudajmonowi. [...] Jan Trybonian i Eudajmon, zostali niezwłocznie zdymisjonowani. Belizariusz**** wyszedł z wojskiem gockim. Zaczęła się walka [...] tłum był rozdrażniony i zaczął podpalać inne miejsca i był masowo zabijany.

Dnia 18 tego samego miesiąca cesarz poszedł do hipodromu, niosąc święte Ewangelie. Dowiedziawszy się o tym, tłumy przyszły także i on złożył oświadczenie pod przysięgą. Wiele osób skandowało, nazywając go cesarzem, lecz inni burzyli się i skandowali za Hypacjuszem*****. Ludzie wyciągnęli Hypacjusza [...] Posadzili go wysoko na stopniach, przynieśli z pałacu insygnia cesarskie oraz złoty diadem i przystroili jego głowę.

Niektórzy z tłumu zaczęli zakłócać spokój i skandowali imię Justyniana jako cesarza. Tłum się podzielił i ludzie napierali jedni na drugich. Magistri militum [dowódcy wojsk] weszli na hipodrom z wojskiem i zaczęli wybijać tłum [...] Tych zamordowanych na hipodromie oceniono na mniej więcej 35 000. [...] Cesarz ogłosił swoje zwycięstwo i pokonanie buntowników całemu miastu i przedsięwziął odbudowywanie miejsc, które zostały spalane.

* frakcje – stronnictwa kibicujące poszczególnym zaprzęgom podczas wyścigów rydwanów, największe znaczenie miały fakcje Niebieskich i Zielonych.

** Jan z Kapadocji – w tamtym czasie prefekt praetorium, odpowiedzialny za ściąganie podatków w państwie.

*** Belizariusz – generał bizantyński, odzyskał dla Justyniana Afrykę i Italię, brał też udział w walkach z Persami.

**** Trybonian – urzędnik odpowiedzialny za opracowywanie Kodeksu Justyniana.

***** Hypacjusz – był kuzynem byłego cesarza Anastazjusza, dlatego miał prawa do tronu.

Źródło: J. A. Evans, *Justynian i imperium bizantyńskie*, tłum. B. Godzińska, Warszawa 2008, s. 63-64.

Źródło C: Hagia Sofia, zbudowana w latach 532-537 w Konstantynopolu.

Widoczne z boku wieże (minarety) dobudowano po podboju muzułmańskim.

Źródło: Osvaldo Gago, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło D: Kodeks Justyniana, fragmenty*

*na mocy kodeksu w 529 r. zamknięto, założoną przez Platona w Atenach Akademię.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P6WsYl9F>

Co się tyczy wszystkich innych herezji (a herezjami nazywamy te sekty, które wyznają i praktykują kult sprzeciwiający się katolickiemu i apostołskiemu Kościołowi oraz prawowiernej wierze), to chcemy, aby weszło w życie prawo ogłoszone przez nas i naszego boskiego ojca, w którym zostały ustanowione zarządzenia odnoszące się nie tylko do wspomnianych herezji, lecz także do Samarytan i pogan. Nikt, kto został zdeprawowany przez te herezje, nie może otrzymać stopni w wojsku czy pełnić urzędów publicznych ani też, jako nauczyciel zajmujący się jakąś dyscypliną, nie może pociągać umysłów osób prostych do swoich błędów i nie może czynić ich słabszymi w prawdziwej i czystej wierze prawowiernych. Zezwalamy, aby nauczać i otrzymywać publiczną pomoc finansową mogli tylko ci, którzy wyznają prawdziwą wiarę. [I,5,18]

Zabramy, aby wykładali jakąkolwiek naukę ci, którzy są dotknięci obłędem bezbożnych pogan. Niech więc żaden poganin nie udaje, że uczy tych, którzy na nieszczęście uczęszczają do jego szkoły, podczas gdy w rzeczywistości psuje tylko dusze uczniów. Nadto niech nie otrzymuje publicznej subwencji, ponieważ nie ma żadnego prawa wypływającego z boskich pism lub ustaw państwowych, by domagać się pozwolenia na tego rodzaju rzeczy. Jeżeli ktoś tutaj lub w prowincjach okaże się winnym tego przestępstwa i nie powróci natychmiast na łono naszego Kościoła razem

ze swoją rodziną, to znaczy razem z żoną i dziećmi, podlegać będzie wyżej wymienionym sankcjom, ich posiadłości zostaną skonfiskowane, a oni sami zostaną zesłani na wygnanie. [I,10,11]

Źródło: M.H. Serejski, *Upadek Cesarstwa Rzymskiego i początki feudalizmu na Zachodzie i w Bizancjum. Materiały źródłowe do historii powszechnej epoki feudalnej*, Warszawa 1954.

Wypracowanie

Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I.

W pracy wykorzystaj materiały źródłowe i informacje zawarte na poprzednich stronach.

Ćwiczenie 1

Sformułuj wstęp wypracowania, uwzględniając następujące elementy:

Odwołanie do tematu pracy – ocena polityki wewnętrznej i zewnętrznej Justyniana I.

Ćwiczenie 2

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka zagraniczna: nawiązanie do źródła A - odzyskanie ziem na zachodzie.

Ćwiczenie 3

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Odzyskanie Afryki.

Przemyślany plan podbojów.

Ćwiczenie 4

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Odzyskanie Italii.

Błędy skutkujące przedłużaniem się kampanii.

Odwołanie do źródła B – nieuzasadniona nieufność do Belizariusza.

Brak pieniędzy na wojnę.

Ćwiczenie 5

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Czynniki niezależne utrudniające podboje - najazdy barbarzyńców.

Krótkotrwałość podbojów.

Ćwiczenie 6

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna:

- kodyfikacja prawa,
- odwołanie do źródła B – nadużycia urzędników.

Ćwiczenie 7

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna:

- wznoszenie nowych budowli,
- odwołanie do źródła C: Hagia Sofia.

Ćwiczenie 8

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna: odwołanie do źródła B – stłumienie powstania Nika.

Ćwiczenie 9

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna: odwołanie do źródła D – prześladowania pogan, zamknięcie Akademii Platońskiej.

Ćwiczenie 10

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna: odwołanie do źródła D - prześladowanie innych wyznań chrześcijańskich, konflikty w prowincjach.

Ćwiczenie 11

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Polityka wewnętrzna:

- ucisk fiskalny (źródło B)
- zaraza Justyniana.

Ćwiczenie 12

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Wojny domowe i najazdy po śmierci Justyniana.

Ćwiczenie 13

Sformułuj zakończenie według poniższego planu:

Ocena polityki zagranicznej i ocena polityki wewnętrznej, podsumowanie i wnioski.

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- dokonuje selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych ze źródeł historycznych;
- tworzy spójną narrację historyczną dotyczącą rządów Justyniana I w ujęciu zarówno przekrojowym, jak i problemowym;
- rozwija umiejętność budowania argumentacji, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Pojęcia, wydarzenia, postacie” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla temat i cel lekcji. Podkreśla, że uczniowie będą pracować nad wypracowaniem opartym na materiałach źródłowych. Zapowiada, że przećwiczą pracę z materiałami źródłowymi i różnymi typami poleceń, a także kolejne kroki w pisaniu wypracowania.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej?

Faza realizacyjna:

1. Praca z tekstem. Jeżeli przygotowanie uczniów do lekcji jest niewystarczające, nauczyciel prosi o indywidualne zapoznanie się z treścią sekcji „Pojęcia, wydarzenia, postacie”. Każdy uczestnik zajęć, podczas cichego czytania, wynotowuje najważniejsze kwestie poruszone w tekście.
2. Praca z multimediami („Materiały źródłowe”). Nauczyciel prosi wybranego ucznia o przeczytanie polecenia 1: „Zapoznaj się z poniższymi materiałami źródłowymi. Stwórz notatkę, w której umieścisz najważniejsze informacje dotyczące tematu zajęć („Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I”). Poleca uczniom, aby podzielili się na 4-osobowe grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedź.
3. Uczniowie wykonują samodzielnie wskazane przez nauczyciela ćwiczenie 1 i 2: formułują wstęp będący nawiązaniem do tematu oraz rozwinięcie dotyczące polityki zagranicznej Justyniana I i zawierające nawiązanie do pierwszego ze źródeł. Następnie wykonują kolejne, wskazane przez nauczyciela, ćwiczenia w różnych układach: samodzielnie, następnie w parach lub grupach, a na koniec wspólnie. Uczniowie omawiają poprawność wykonanych ćwiczeń, nauczyciel uzupełnia w razie konieczności informacje.
4. Wybrane osoby czytają przygotowane podczas lekcji wypracowania. Wspólnie z nauczycielem omawiają prace i je oceniają. Nauczyciel udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel poleca wybranemu uczniowi albo uczennicy (może być także ochotnik) podsumowanie lekcji „Ocena polityki wewnętrznej i zagranicznej Justyniana I”. Pyta, który element był dla uczniów trudny i dlaczego. Prosi jedną osobę o podsumowanie pracy.
2. Na zakończenie nauczyciel omawia przebieg zajęć, dokonuje oceny przedstawionej pracy (lub prac).

Praca domowa:

1. Nauczyciel może rozdać przykładowe tematy wypracowań (z wcześniejszych sprawdzianów czy egzaminów) i poprosić o wykonanie ich w domu.

Materiały pomocnicze:

- Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011–2019.
- E. Brudnik, A. Moszyńska, B. Owczarska, *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2011.
- Arkusze CKE z historii z poprzednich lat.
- Wybór tekstów źródłowych do wskazanej epoki.

Wskazówki metodyczne:

Informacje z sekcji „Materiały źródłowe” mogą być wykorzystane w trakcie lekcji do pracy uczniów w parach lub samodzielnie. Cały materiał może być wykorzystany do realizacji zajęć metodą odwróconej klasy. W szkole następuje czytanie i ocena koleżeńskich opracowań uczniów.